

Signaleren van onveiligheid bij jeugdigen en het toeleiden naar passende hulp in Houten

Uitkomsten toezichtonderzoek mei 2016

De samenwerkende inspecties hebben onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de samenwerking tussen de verschillende partijen in Houten bij het signaleren van onveiligheid en het toeleiden naar passende hulp.

Binnen het Samenwerkend Toezicht Jeugd/ Toezicht Sociaal Domein werken vijf rijksinspecties samen, te weten:

- *Inspectie voor de Gezondheidszorg*
- *Inspectie van het Onderwijs*
- *Inspectie Jeugdzorg*
- *Inspectie Veiligheid en Justitie*
- *Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid*

Het rijkstoezicht dat betrekking heeft op de integrale zorg en ondersteuning aan jeugdigen en volwassenen wordt door deze inspecties gezamenlijk uitgevoerd. Hierbij kijken de samenwerkende inspecties over de grenzen van organisaties heen en staan de resultaten voor jeugdigen en volwassenen centraal. Door middel van dit onderzoek willen de samenwerkende inspecties bijdragen aan het bevorderen van de veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen in de gemeente Houten.

De foto op de voorkant van dit rapport betreft geen persoon in de jeugdzorg en is uitsluitend ter illustratie.

Samenvatting

Met de invoering van de Jeugdwet per 1 januari 2015 is de jeugdhulp gedecentraliseerd naar gemeenten. Zij zijn nu verantwoordelijk voor de organisatie van de toegang tot zorg en ondersteuning.

In mei 2015 heeft Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein (STJ/TSD) voor het eerst gerapporteerd over de veranderingen in de organisatie van de jeugdhulp. Uit dit onderzoek is onder andere gebleken dat het signaleren van onveiligheid, het duiden van signalen en het organiseren van passende hulp (indien nodig) nog niet altijd goed verloopt.

Omdat de gezamenlijke inspecties vinden dat het borgen van de veiligheid van jeugdigen één van de basisvereisten is in het sociaal domein, is besloten in de tweede helft van 2015 een onderzoek uit te voeren naar het signaleren van onveiligheid en veiligheidsrisico's voor kinderen.

De inspecties vinden dat door de gemeente Houten en de partijen in het sociaal domein veel is gedaan om veiligheid van jeugdigen zo goed mogelijk te signaleren en er voor te zorgen dat deze signalen worden opgepakt en indien nodig leiden tot passende hulp.

De volgende goede punten zijn opgevallen:

- Er is aandacht bij de signaleerders voor situaties van onveiligheid bij kinderen.
- De hulp van het Sociaal Team Houten, het lokale SAVE team en Veilig Thuis voor wat betreft het werken met risicovolle zaken op de scheidslijn tussen vrijwillig, drang en dwang, wordt in samenhang uitgevoerd.
- De duidende instanties betrekken andere partijen uit het sociaal domein om informatie in te winnen en zodoende een signaal goed te kunnen verklaren.

Daarnaast zijn de volgende verbeterpunten geconstateerd:

- De signaleerders letten voornamelijk op concreet waarneembare kindsignalen en missen daardoor mogelijk signalen over problematieken die bij ouders liggen, maar wel gevolgen hebben voor de veiligheid van kinderen.
- Bij een deel van de signaleerders is sprake van handelingsverlegenheid als zij met een signaal van onveiligheid worden geconfronteerd.
- De informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de jeugdhulp en de jeugdgezondheidszorg is beperkt van aard. Door de duidende instanties wordt niet altijd teruggekoppeld naar de signalerende partij.
- Het uitgangspunt van één gezin één plan zoals is beschreven in het beleid van de gemeente wordt in de praktijk nog niet aangetroffen.

Het is belangrijk dat deze verbeterpunten worden opgepakt door de gemeente Houten en de andere partijen in het sociaal domein. De inspecties hebben hiervoor aanbevelingen geformuleerd.

De inspecties zullen de ontwikkelingen in Houten volgen en de gemeente verzoeken om begin 2017 inzicht te geven in de wijze waarop en de mate waarin de verbeterpunten zijn gerealiseerd en te presenteren op welke wijze met de aanbevelingen is omgegaan.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doelen en invulling van het toezichtonderzoek.....	5
1.3 Leeswijzer	6
2. Hoe is signaleren van onveiligheid en het toeleiden naar passende hulp georganiseerd in Houten?	8
3. Signaleren van onveiligheid	11
3.1 Verwachtingen van de samenwerkende inspecties.....	11
3.2 Onveiligheid in beeld	11
3.3 Systematische inschatting van risico's	12
3.4 Het delen van signalen	13
3.5 Conclusie	14
4. Toeleiden naar passende hulp bij onveiligheid	15
4.1 Verwachtingen van de samenwerkende inspecties.....	15
4.2 Het betrekken van andere partijen	15
4.3 Regie en verantwoordelijkheden.....	17
4.4 Conclusie	17
5. Eindconclusie en aanbevelingen	18
5.1 Eindconclusie	18
5.2 Aanbevelingen.....	18
Bijlage 1: Toezichtkader 'Stelseltoezicht Jeugd'	21
Bijlage 2: Overzicht van betrokken organisaties	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Om zich goed te kunnen ontwikkelen hebben jeugdigen een veilige omgeving nodig. Deze veilige omgeving is niet altijd vanzelfsprekend. Jaarlijks zijn meer dan honderdduizend jeugdigen slachtoffer van kindermishandeling. De meerderheid van de gevallen betreft emotionele en fysieke verwaarlozing. De gevolgen van kindermishandeling zijn zeer ernstig voor de jeugdigen die het betreft, zowel ten tijde van de mishandeling, als ook in het latere leven. Vanwege deze ingrijpende gevolgen is het van belang dat onveilige situaties of veiligheidsrisico's voor jeugdigen zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd. Vervolgens is het van belang dat de signalen worden geduid, en als dat noodzakelijk is, hulp wordt georganiseerd die zorgt voor een veilige opvoedsituatie. Het signaleren van onveiligheid en het bieden van passende hulp vergen een integrale aanpak. Beroepsgroepen en organisaties uit verschillende sectoren dienen daarbij oog te hebben voor de veiligheid van kinderen en samenhangende zorg en ondersteuning te bieden.

Met de invoering van de Jeugdwet per 1 januari 2015 is de jeugdhulp gedecentraliseerd naar gemeenten. Voor gemeenten heeft dit als nieuwe verantwoordelijkheid de inrichting van de toegang tot zorg en ondersteuning met zich meegebracht.

In mei 2015 heeft Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ/TSD) voor het eerst gerapporteerd over de wijze waarop gemeenten vormgeven aan de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp.

In dit onderzoek zijn grote verschillen geconstateerd in de wijze waarop gemeenten de jeugdhulp organiseren. Er is vastgesteld dat samenwerkingsafspraken vaak nog niet zijn gemaakt en partijen elkaar nog niet altijd weten te vinden. Ook is naar voren gekomen dat met de veranderingen in de organisatie van de jeugdhulp de veiligheid van jeugdigen in de toegang nog niet is geborgd; signalen worden niet gezamenlijk beoordeeld en verantwoordelijkheden over handelen bij onveiligheid zijn niet duidelijk belegd.

Omdat de samenwerkende inspecties (hierna de inspecties) vinden dat het borgen van de veiligheid van jeugdigen één van de basisvereisten is in het sociaal domein, is besloten in 2015 een onderzoek uit te voeren naar het signaleren van onveiligheid en veiligheidsrisico's voor kinderen.

1.2 Doelen en invulling van het toezichtonderzoek

De inspecties hebben van medio 2015 tot begin 2016 in de gemeente Houten en in vijf andere gemeenten¹ toezichtonderzoek uitgevoerd naar het signaleren van onveiligheid en het organiseren van passende hulp bij onveiligheid van jeugdigen in het lokale stelsel. Het onderzoek beoogde het proces van het signaleren van (risico's op) onveilige situaties van jeugdigen tot het in gang zetten van zorg en ondersteuning in kaart te brengen en te komen tot aanbevelingen ter verbetering. Ten

¹ STJ/TSD heeft zes gemeenten in drie jeugdhulpregio's geselecteerd. Er is gezocht naar regio's verspreid over Nederland, naar gemeenten die van elkaar verschillen in de organisatie van het sociaal domein en de verhouding tussen de aanwezigheid van risicofactoren bij jeugdigen en het aantal kinderen waarover een melding van kindermishandeling is gedaan.

eerste werd gekeken of en hoe partijen die direct contact hebben met jeugdigen en gezinnen zoals scholen, politie, kinderdagverblijven en schuldhulpverleners, jeugdigen met een hoog risico op onveiligheid tijdig signaleren en hun signalen doorgeven aan partijen die deze kunnen duiden. Duidende instanties zoals Veilig Thuis, het lokale SAVE-team en wijkteams kunnen besluiten tot de inzet van gespecialiseerde zorg. Ten tweede werd onderzocht in hoeverre deze instanties, de signalen over onveilige situaties duiden en indien nodig toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp realiseren. Er werd daarbij een onderscheid gemaakt tussen partijen uit het sociaal domein met een signalerende rol en instanties met een rol in het duiden van signalen en de bevoegdheid tot het verlenen van toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. De inspecties hebben verschillende onderzoeksmethoden ingezet om hun informatie te verzamelen (zie kader 1). Voor de beoordeling van de bevindingen gebruikten de inspecties criteria van het toetsingskader 'Stelseltoezicht Jeugd' die nader waren gespecificeerd voor het onderwerp signaleren van onveiligheid (zie bijlage 1).

1.3 Leeswijzer

In dit rapport leest u de uitkomsten van het toezichtonderzoek van de inspecties. Met deze rapportage willen de inspecties de partijen in Houten inzicht geven in wat er goed gaat en wat beter kan in het lokale stelsel van het signaleren en het ondernemen van actie bij onveiligheid. Ook willen de inspecties handvatten bieden voor verdere verbetering. Hoofdstuk twee geeft een kort beeld van de wijze waarop het signaleren van onveiligheid en het tot stand brengen van passende hulp in Houten is georganiseerd en welke partijen hierbij betrokken zijn. De hoofdstukken drie en vier geven op hoofdlijnen de bevindingen van de inspecties weer. Hoofdstuk drie gaat over de wijze waarop het signaleren van onveiligheid plaatsvindt; in hoeverre partijen in hun werkwijze oog hebben voor de veiligheid van kinderen, de wijze waarop zij risico's en signalen van onveiligheid taxeren en informatie hierover delen. Hoofdstuk vier gaat in op het toeleiden naar passende hulp bij onveiligheid. Hoofdstuk vijf bevat de eindconclusie en aanbevelingen, waardoor de kwaliteit van het jeugdhulpstelsel in Houten verder kan worden verbeterd. In bijlage 1 is het toezichtkader 'Stelseltoezicht Jeugd' opgenomen. Bijlage 2 bevat een overzicht van de bij het onderzoek betrokken organisaties.

Werkwijze

In het kader van dit toezichtonderzoek hebben de inspecties verschillende onderzoeksmethoden gehanteerd:

Beleidsanalyse: Relevante documenten zoals beleidsplannen, convenanten en beleidsnotities zijn geanalyseerd.

Dossieronderzoek: Bij vijf duidende instanties zijn dossiers opgevraagd en geanalyseerd. Het dossieronderzoek werd uitgevoerd om te achterhalen welke partijen signalen over onveiligheid doorgeven en hoe vervolgens met de signalen wordt omgegaan. Indien nodig werd aan professionals van de instantie om een toelichting gevraagd.

Interviews: Er zijn interviews gehouden met de professionals en leidinggevenden van instanties die signalen van onveiligheid kunnen duiden en toegang tot passende hulp kunnen organiseren. De interviews gingen in op de wijze waarop signalen bij deze instanties terecht komen, hoe signalen worden geduid en hoe hulp wordt georganiseerd.

Vignettenmethode: Voorbeeldcasussen zijn gebruikt bij partijen met een signalerende rol om te achterhalen welke situaties zij als onveilig inschatten en welke situaties van onveiligheid buiten beeld blijven.

Focusgroepen: De uitkomsten van de interviews en vignettenmethode vormden input voor de focusgroepen (groepsinterviews met medewerkers van meerdere instanties). Er zijn twee focusgroepen gehouden met professionals van signalerende partijen. Er is één focusgroep gehouden met professionals van duidende instanties.

Reflectiebijeenkomst: De informatie die op basis van de bovengenoemde methoden is verzameld, is vervolgens geanalyseerd. De uitkomsten van de analyse zijn daarna in een reflectiebijeenkomst besproken met de bij het onderzoek betrokken organisaties.

Een overzicht van de bij het onderzoek betrokken partijen is te vinden in bijlage 2.

2. Hoe is signaleren van onveiligheid en het toeleiden naar passende hulp georganiseerd in Houten?

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de partijen die bij het signaleren betrokken zijn en van de wijze waarop in de gemeente Houten de toeleiding naar passende hulp is vormgegeven.

Alle partijen in het sociaal domein kunnen te maken krijgen met mogelijke onveiligheid bij jeugdigen en hebben een rol in het signaleren van risico's voor kinderen. Dat geldt in de eerste plaats voor partijen die zich bezighouden met kinderen zoals scholen, kinderdagverblijven en de jeugdgezondheidszorg. Ook partijen die zich niet exclusief richten op jeugdigen zoals politie en huisartsen kunnen mogelijke onveiligheid van jeugdigen signaleren. Dat geldt eveneens voor instanties die vooral te maken hebben met volwassenen zoals de sociale dienst, schuldhulpverlening en instanties op het terrein van de verslavingszorg.

Signalerende partijen kunnen vrij-toegankelijke hulp op gang brengen of het signaal melden bij een instantie die dat signaal kan duiden en de bevoegdheid heeft om gespecialiseerde hulp op gang te brengen.

Een aantal partijen die onveiligheid kunnen signaleren zijn zelf bevoegd om deze signalen van onveiligheid te duiden en vast te stellen welke gespecialiseerde hulp passend is. Dat zijn de huisartsen, jeugdartsen in dienst van de GGD regio Utrecht en het Sociaal Team Houten. Zij hebben de bevoegdheid om jeugdigen/gezinnen, indien dat noodzakelijk is, door te verwijzen naar een gespecialiseerde zorgaanbieder waar de gemeente Houten een contract mee heeft afgesloten. Signalerende partijen die niet kunnen duiden en doorverwijzen, melden hun signaal bij Veilig Thuis, Sociaal Team Houten en/of SAVE. SAVE is een organisatie die naast gebiedsgerichte jeugdbescherming ook hulp biedt in drangzaken. Sociaal Team Houten, Veilig Thuis en SAVE kunnen signalen duiden en zijn bevoegd om besluiten te nemen over de inzet van gespecialiseerde zorg voor jeugdigen en gezinnen.

Het besluit om signalen door te geven aan en te bespreken met een duidende instantie moet goed worden voorbereid en onderbouwd door de signalerende partij. Het gebruik van een meldcode kan daarbij behulpzaam zijn. De meeste partijen in het sociaal domein zijn wettelijk verplicht om een 'Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling' vast te stellen en daar naar te handelen. Met behulp van deze meldcode dient de instelling een aantal stappen vast te leggen over hoe zij met het signaal omgaat. Het consulteren van collega's en eventueel een externe partij, alsmede een gesprek met de jeugdige en/of ouders behoort deel uit te maken van dit stappenplan.

In het beleid van de gemeente is vastgelegd dat huisartsen, scholen en andere signaleerders het signaal in eerste instantie doorgeven aan het Sociaal Team Houten. Ook is bepaald dat dit team, als het nodig is, een beroep doet op het lokale gebiedsteam van SAVE.

Het Sociaal Team Houten, SAVE en Veilig Thuis werken nauw met elkaar samen en hebben deze samenwerking vastgelegd in het 'Programma SAVE werkwijze'. Als één van hen een melding

ontvangt die beter afgehandeld kan worden door één van de twee anderen, dan wordt de melding doorgeleid.

Meldingen die Veilig Thuis ontvangt worden eerst kort onderzocht en beoordeeld. Op basis daarvan komt Veilig Thuis tot een besluit over de noodzakelijke vervolgstappen. Het kan zijn dat Veilig Thuis de melding zelf verder behandelt. Het uitgangspunt is echter dat Veilig Thuis de melding doorgeleidt naar het Sociaal Team Houten. Als Veilig Thuis inschat dat bij de noodzakelijke acties vrijwillige hulp met enige vorm van drang nodig is, geleidt zij de melding door naar het lokale SAVE team. De inzet van Veilig Thuis is bijna altijd kortdurend van aard.

Het Sociaal Team Houten ontvangt dus niet alleen signalen die direct worden gemeld door burgers of instanties uit het sociaal domein zoals scholen, maar ook doorgeleide meldingen van Veilig Thuis. Het sociaal team in Houten beschikt over vier deskundigen op het terrein van onveiligheid. De medewerker van het sociaal team die een signaal over mogelijke onveiligheid ontvangt, kan bij de behandeling en het duiden daarvan een beroep op deze deskundigen doen.

Bij zaken waarin signalen van onveiligheid spelen en waarbij mogelijke drangmaatregelen wenselijk zijn kan het sociaal team besluiten om contact op te nemen met een medewerker van SAVE. De inzet van SAVE kent daarbij de volgende vormen:

- Een medewerker van SAVE kan tips en adviezen geven hoe het Sociaal Team Houten zelf verder kan met het gezin.
- Bij een participerend consult gaat de SAVE medewerker met de medewerker van het Sociaal Team Houten, op diens verzoek, mee naar de afspraak met de cliënt ter ondersteuning. Het doel is dat de medewerker van het Sociaal Team vervolgens zelf verder kan met de zaak.
- Wanneer blijkt dat een participerend consult ontoereikend is, kan gekozen worden voor een ander instrument, namelijk de begeleiding zonder maatregel. Dit houdt in dat de medewerker van SAVE aan het gezin voorwaarden oplegt, die gericht zijn op veiligheid. Het gezin maakt met de medewerker van het sociaal team en zo mogelijk met het netwerk van het gezin een plan om aan deze voorwaarden te voldoen. De medewerker van SAVE beoordeelt vervolgens of het plan aan de gestelde voorwaarden voldoet. Wanneer de veiligheid is geborgd, trekt SAVE zich terug en gaat het Sociaal Team zelfstandig verder.
- Als blijkt dat de begeleiding zonder maatregel ontoereikend is en er een onveilige situatie blijft bestaan, kan er een verzoek tot onderzoek worden ingediend bij de Raad voor de Kinderbescherming. Dat kan leiden tot een verzoek bij de kinderrechter voor een kinderschermingsmaatregel, bijvoorbeeld een ondertoezichtstelling.

In het beleid van de gemeente Houten is vastgelegd, dat als het maar enigszins kan het gezin en de jeugdige nauw worden betrokken bij de invulling van het plan, waarin de professional van de duidende instantie passende hulp regelt.

Als het mogelijk is, biedt het Sociaal Team Houten deze hulp zelf met behulp van de methode van Signs of Safety² of verwijst door naar vrij toegankelijke hulp.

In het 'Beleidsplan 2014-2018 Zorg voor jeugd Lekstroom' is opgenomen dat de gemeente de uitgangspunten 'eigen kracht' en 'regie bij gezin' hanteert. Conform deze uitgangspunten dienen de professionals daarom bij voorkeur de regie over de uitvoering van het plan bij het gezin zelf te leggen. Als dat (tijdelijk) niet mogelijk is, doordat betrokkenen bijvoorbeeld met ernstige psychische problemen te maken hebben of als de risico's voor een kind groot zijn, is bepaald dat de regie in het geval van vrijwillige hulp kan worden uitgevoerd door het Sociaal Team Houten. Dit team heeft in ieder geval de regie als er sprake is van drang. Bij dwang, bijvoorbeeld in het geval van een ondertoezichtstelling, ligt de regie bij SAVE.

² 'Signs of Safety' is een oplossingsgerichte benadering voor gezinnen waar de veiligheid van een kind een probleem vormt. Om te zorgen dat het kind (weer) veilig kan opgroeien in het gezin ontwikkelt de hulpverlener samen met het gezin een veiligheidsplan. De hulpverlener stelt dit plan op met behulp van oplossingsgerichte vragen, waarmee sterke kanten van het gezin en uitzonderingen op de problemen zichtbaar worden, zodat het gezin zijn gedragsrepertoire kan uitbreiden (Turnell en Edwards 1999).

3. Signaleren van onveiligheid

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop signalen van onveiligheid in beeld komen. Daarnaast wordt aangegeven hoe de signalerende partijen met deze signalen omgaan om tot een besluit te komen of zij zelf hulp organiseren dan wel het signaal doorgeven aan een instantie die het signaal kan duiden. Het hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin de inspecties aangeven waar nog mogelijkheden liggen voor verbetering van het signaleren van onveiligheid in het sociaal domein in Houten.

3.1 Verwachtingen van de samenwerkende inspecties

De inspecties verwachten dat jeugdigen en gezinnen die zorg en/of ondersteuning nodig hebben in beeld zijn. Dit vereist dat professionals die bij jeugdigen en gezinnen betrokken zijn, kennis en kunde hebben om signalen of risico's die een veilige en gezonde ontwikkeling in de weg staan te herkennen en hierop passend te handelen. Professionals dienen de Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld toe te passen en moeten in staat zijn om laagdrempelig advies en consultatie in te winnen bij een deskundige collega of een externe instantie met veel expertise op het terrein van kindermishandeling. Ook bij hulp en ondersteuning aan ouders, is het van belang dat professionals oog hebben voor veiligheid van de kinderen van deze ouders.

Van professionals die mede als taak hebben om de veiligheid van de kinderen in een gezin te monitoren, zoals de jeugdgezondheidszorg, verwachten de inspecties dat ze risico's en signalen met betrekking tot de veiligheid van jeugdigen en gezinnen systematisch inschatten en vervolgens op basis van deze inschatting zo nodig actie ondernemen.

De inspecties verwachten dat de verwijsindex risicojongeren (VIR) gebruikt wordt. De VIR is een instrument om informatie te delen over welke organisaties betrokken zijn bij een jeugdige/gezin is.³

3.2 Onveiligheid in beeld

Er is in Houten een grote diversiteit van partijen die signalen van onveiligheid doorgeven aan duidende instanties. Zo geven bijvoorbeeld scholen, woningbouwverenigingen en bijstandsconsulenten signalen aan hen door. Hieruit blijkt dat er veel partijen zijn in het sociaal domein die aandacht hebben voor de mogelijke onveiligheid van jeugdigen. De politie geeft zorgmeldingen standaard door aan Veilig Thuis, volgens landelijke afspraken.

Diverse signalerende partijen geven aan dat zij vooral letten op kindsignalen. Dit zijn concreet waarneembare zaken bij het kind, bijvoorbeeld lichamelijk zichtbare kenmerken als gevolg van mishandeling of gedragsproblemen. Niet alle signalen zijn echter concreet bij het kind

³ De VIR is een digitaal systeem waarin de betrokkenheid van een instantie bij een risicojongere geregistreerd kan worden. Het doel hiervan is om de betrokken professionals met elkaar in contact te brengen, zodat zij gezamenlijk kunnen werken aan de beste oplossing voor de cliënt.

waarneembaar. Het kan ook gaan om signalen van ouders en andere gezinsleden die risico's opleveren voor de veilige ontwikkeling van een kind. Het handelt bij ouderspecifieke signalen vooral om financiële problemen, psychische problemen of relatieproblemen. Door sommige partijen worden deze signalen opgepakt, zoals Peuterschool Houten, waarvan de professionals als zij dat nodig achten, zich niet beperken tot bijvoorbeeld het signaleren van financiële problemen, maar de ouders meenemen naar het Sociaal Team Houten, om te zorgen dat het probleem wordt opgepakt.

Het komt echter vaker voor dat professionals in het sociaal domein de signalen bij ouders en andere gezinsleden niet opmerken. Als professionals de signalen bij ouders niet zien als risico voor een kind, heeft dit tot gevolg dat men pas in een later stadium, namelijk op het moment dat zich kindsignalen voordoen, vaststelt dat het kind in een onveilige situatie verkeert. Deze situatie kan dan al zijn verergerd. Om signalen te herkennen van ouderproblematieken die mogelijk gevolgen hebben voor de veiligheid van kinderen, is het noodzakelijk dat professionals expertise hebben over welke situaties risico's opleveren voor kinderen. Deze kennis is niet bij alle signalerende partijen voldoende aanwezig. Dat geldt zowel voor partijen waarbij professionals zich richten op het verlenen van hulp aan volwassenen als voor partijen waarbij professionals zich richten op kinderen.

3.3 Systematische inschatting van risico's

Risico's kunnen systematisch worden ingeschat met behulp van een risicotaxatie-instrument. Verschillende partijen in de gemeente Houten maken gebruik van instrumenten om risico's in te schatten. In de JGZ wordt op basis van anamnese, lichamelijk onderzoek, informatie van ouders en derden in kaart gebracht wat de risicofactoren en beschermende factoren zijn, en wordt een inschatting gemaakt van de balans tussen draagkracht en draaglast. Ook de huisartsen gebruiken buiten kantooruren bij vervanging van collega's een protocol c.q. vragenlijst om onveiligheid in kaart te brengen. In het onderwijs en de kinderopvang gebruikt men eveneens checklisten en/of signaleringslijsten.

Ook partijen die signalen kunnen duiden maken gebruik van instrumenten. Veilig Thuis en SAVE gebruiken altijd de Veiligheidschecklist van laatstgenoemde instantie. Het Sociaal Team Houten maakt daar ook gebruik van of werkt met het risicotaxatie instrument genaamd Lirik bij zorgmeldingen en signalen van onveiligheid.

Naast het gebruik van een risicotaxatie-instrument helpt collegiale consultatie om het signaal te objectiveren en om te bepalen welke actie nodig is. Diverse partijen doen dat ook. Zo heeft de middelbare school "Het Houtens" een zorgteam/ondersteuningsteam waar docenten een beroep op kunnen doen om onder andere veiligheidskwesties te bespreken. De JGZ biedt eveneens de mogelijkheid om veiligheidsvraagstukken te bespreken in het team. Ondermeer de JGZ en het Sociaal Team hebben een of meer aandachtfunctionarissen die behulpzaam zijn bij het goed inschatten van de risico's.

De systematische inschatting van risico's vindt dus op veel verschillende manieren plaats. Deze

verschillen kunnen tot onduidelijkheden leiden over de ernst van de onveiligheid als een partij het signaal en de taxatie overdraagt aan een instantie die risico's op een andere manier inschat.

3.4 Het delen van signalen

Verschillende partijen in het sociaal domein in Houten hanteren een meldcode kindermishandeling. Daarin hebben zij onder andere vastgelegd wanneer degene die een mogelijke situatie van onveiligheid heeft gesignaleerd, andere professionals van de eigen en/of van externe instanties moet raadplegen. In Houten wordt de meldcode ondermeer gebruikt door het sociaal team, de JGZ, Peuterschool Houten en kinderopvangorganisatie Partou.

Er zijn ook partijen in het sociaal domein in Houten die geen meldcode gebruiken, ondanks dat de stappen, zoals weergegeven in de code, een goed handvat zijn voor het omgaan met signalen van onveiligheid. Het niet gebruiken van een meldcode kan er toe leiden dat professionals die met een signaal van onveiligheid bij een jeugdige worden geconfronteerd, niet goed weten wat zij het beste kunnen doen en aarzelen om een volgende stap te zetten. Het gebruik van de meldcode kan behulpzaam zijn bij het verminderen van handelingsverlegenheid. De duidende instanties geven aan dat met name bij scholen de meldcode wisselend gebruikt wordt. Bij een gedeelte van de scholen is de meldcode onbekend of wordt weinig gebruikt. Het komt echter ook voor dat de signaleerder vanuit een school meldt bij een duidende instantie en precies weet in welke stap van de meldcode gehandeld wordt.

Sommige professionals ervaren het gesprek met de ouders over de signalen als belastend, omdat zij de band met hen niet willen schaden. Zij zijn dan beducht dat het gesprek kan leiden tot een vertrouwensbreuk en dat ouders een andere hulpinstantie of school opzoeken waardoor het kind elders terecht komt. De inspecties vinden het belangrijk dat professionals de signalen zo vroeg mogelijk met de ouders bespreken en als het kan ook met de jongere (als die er tenminste de leeftijd voor heeft). Vanuit duidende partijen wordt ook ondersteuning aangeboden aan signaleerders bij het bespreken van signalen met ouders.

Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het Sociaal Team Houten, Veilig Thuis en SAVE. Dit betekent in de praktijk dat als één van deze instanties een melding ontvangt die, in verband met expertise of een specifieke bevoegdheid, beter behandeld kan worden door één van de twee andere instanties, dan wordt de melding doorgeleid. Ook is vastgelegd wanneer informatie wordt gedeeld tussen deze duidende instanties.

De signalerende partijen in Houten willen het doorgeleiden voorkomen en hun signaal direct bij de juiste duidende instantie afgeven, zodat zo snel mogelijk actie kan worden ondernomen. Het is voor hen echter niet altijd duidelijk aan welke duidende instantie zij hun signaal dan dienen door te geven. Sommige signaleerders lossen dat op door met het Sociaal Team, SAVE, Veilig Thuis of de jeugdarts contact op te nemen en deze partij dan te vragen bij wie zij het beste terecht kunnen. In de praktijk geven signaleerders ook aan dat zij melden bij een hen bekende professional van een duidende instantie, of bij een duidende instantie waar volgens hen geen of weinig wachttijd is.

Een goede informatie-uitwisseling is van belang om tijdig passende hulp te kunnen bieden. Het melden in de VIR en het actief informatie delen dragen daar aan bij. Diverse partijen registreren in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). SAVE registreert in de VIR. De JGZ doet dat in de meeste gevallen. Medewerkers van de JGZ hebben een training gehad voor het gebruik van de VIR. Het Sociaal Team Houten registreert sinds 1 januari 2016 in de VIR. Ook Houten & Co en Peuterschool Houten maken gebruik van dit systeem. Door de middelbare school "Het Houtens" wordt opgemerkt dat er matches zijn, maar dat de betrokken instanties vaak al bekend zijn bij de school. De politie en huisartsen hebben op landelijk niveau afgesproken niet aan de VIR deel te nemen. De politie meldt indirect in de VIR door haar zorgen te melden bij Veilig Thuis, die deze zorgen vervolgens beoordeelt en eventueel meldt in de VIR. Jongeren die na het plegen van een delict in contact komen met de politie en waar zorgen over zijn, worden via Halt of de Raad voor de Kinderbescherming, indien nodig, gemeld in de VIR.

In Houten registreert de kinderopvangorganisatie Partou niet in de VIR. Dit is een landelijke beslissing van de koepelorganisatie. Partou zet vanuit haar visie in op het zelf verlenen of organiseren van hulp.

Als instanties signalen van risico's niet melden in de VIR worden zij hierdoor niet gedeeld met andere signaleerders.

3.5 Conclusie

Kindsignalen spelen een cruciale rol bij het signaleren van risico's van onveiligheid door veel signaleerders in het sociaal domein. Om preventief te kunnen handelen dienen signaleerders ook oog te hebben voor ouderspecifieke signalen.

Bij een deel van de signaleerders is sprake van handelingsverlegenheid als zij met een signaal van onveiligheid worden geconfronteerd. Dit doet zich met name voor als zij het signaal met de ouders dienen te bespreken. Deze handelingsverlegenheid leidt er toe dat signalen niet altijd voortvarend worden opgepakt. Daardoor wordt passende hulp later ingezet dan wenselijk is. Aan het verminderen van de handelingsverlegenheid kan scholing in het gebruik van een meldcode veel bijdragen, maar ook consultatie van deskundigen en systematische risico inschatting.

Doordat niet alle instanties registreren in de VIR is de meerwaarde van het systeem beperkt. Een gevolg kan zijn dat een instantie haar betrokkenheid registreert en deze registratie geen match oplevert, terwijl er wel andere instanties aan de jongere of het gezin hulp leveren of risico's signaleren.

4. Toeleiden naar passende hulp bij onveiligheid

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de inspecties weergegeven over de wijze waarop de duidende partijen omgaan met de signalen die aan hen zijn doorgegeven. Het hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin de inspecties aangeven waar nog mogelijkheden liggen voor verdere ontwikkeling van het toeleiden naar passende hulp in Houten.

4.1 Verwachtingen van de samenwerkende inspecties

De inspecties verwachten dat de duidende instanties de draagkracht en risico's in het gehele gezin breed en integraal in kaart brengen en oog hebben voor eventuele signalen van zorgmijding.

De inspecties verwachten dat zorg en ondersteuning aan gezinnen in samenhang geboden wordt. Als meerdere partijen bij een gezin betrokken zijn, is het belangrijk dat zij met elkaar samenwerken en hun activiteiten op elkaar afstemmen. Informatie vergaren en delen is een voorwaarde voor goede samenwerking. Het dient voor alle partijen helder te zijn hoe⁴ en met wie signalen moeten worden gedeeld als de veiligheid van jeugdigen in het geding is.

Een belangrijk aspect van het delen van signalen is dat diegene die de (risico's op een) onveilige situatie heeft gesignaleerd een terugkoppeling krijgt van de verdere acties die worden ondernomen om de veiligheid van de jeugdige te borgen. Wanneer de veiligheid dit vereist verwachten de inspecties dat er warme overdracht plaatsvindt. Een warme overdracht (volledig en tijdig) heeft als doel dat professionals zorgen over (risico's op) onveiligheid van jeugdigen delen en afspraken te maken over verantwoordelijkheden.

De inspecties verwachten dat professionals een inschatting maken of het gezin zelf in staat is om de regie te voeren over de (toeleiding naar) zorg en ondersteuning. Indien dit niet het geval is dient één regisseur te worden aangesteld die zorgt voor samenhangende zorg en ondersteuning en oog heeft voor de veiligheid van de jeugdigen in het gezin. De regisseur dient te beschikken over de bevoegdheden die horen bij die rol, zoals doorzettingmacht en de mogelijkheid om op te schalen en alle partijen dienen daarvan op de hoogte te zijn.

4.2 Het betrekken van andere partijen

Bij het eerste gesprek dat het Sociaal Team Houten voert met het gezin is de signalerende partij volgens vaste werkwijze aanwezig. Daardoor is sprake van een warme overdracht en kunnen er direct afspraken worden gemaakt over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen het gezin, het Sociaal Team Houten en de signalerende instantie.

Om het ontvangen signaal goed te kunnen duiden, betrekken het Sociaal Team Houten, Veilig Thuis en SAVE vaak andere partijen uit het sociaal domein. Deze partijen wordt onder andere om

⁴ Delen van signalen vereist toestemming van de jeugdige/het gezin, tenzij het om een veiligheidsrisico gaat.

informatie gevraagd. Met name instanties die eerder hulp hebben verleend aan de jeugdige of het gezin worden met regelmaat betrokken bij het besluit tot inzet van passende hulp. Ook wordt de school vaak betrokken voor het leveren van informatie.

Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen worden echter weinig benaderd, terwijl zij wel over relevante informatie over de jeugdige beschikken. De jeugdhulp en de gezondheidszorg vormen nog steeds gescheiden kringen: zij leggen andere accenten in de problematiek en weten elkaar in de dagelijkse praktijk niet gemakkelijk te vinden. Het (preventieve) hulpaanbod van de jeugdgezondheidszorg is nauwelijks bekend bij de andere duidende instanties in de jeugdhulp. De professionals in de jeugdgezondheidszorg worden niet alleen weinig benaderd voor het leveren van informatie, maar ook niet altijd geïnformeerd over de uitvoering van hulp en regievoering in het gezin door de duidende instanties in de jeugdhulp. Deze gebrekkige samenwerking leidt er toe dat de professional die het signaal behandelt niet over alle relevante informatie beschikt om de juiste hulp of ondersteuning te kunnen aanbieden. Ook kan het zijn dat hulp vanuit de verschillende kringen niet in samenhang wordt aangeboden.

Doordat de samenwerkingsafspraken die er waren tussen de jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp per 1 januari 2015 zijn vervallen en nadien nog onvoldoende zijn vervangen door nieuwe overeenkomsten, is de kloof tussen deze instanties nog groter geworden. De contacten tussen de jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen enerzijds en Veilig Thuis en SAVE anderzijds zijn tot nu toe heel beperkt. Er is een kennismakingsgesprek geweest, maar dat heeft nog niet tot nadere afspraken geleid. De contacten met het Sociaal Team Houten zijn iets steviger. De jeugdartsen nemen deel aan het ontwikkelteam voor de jeugdhulp waarin ook de kwartiermaker van het sociaal team zitting heeft. Daarnaast is er een bijeenkomst georganiseerd om de samenwerking tussen de JGZ en het Sociaal Team te bevorderen en beter af te stemmen. Daarin is afgesproken dat ze ook casuïstiek met elkaar gaan bespreken.

De uitwisseling van informatie met de geestelijke gezondheidszorg kan nog verbeteren, vooral als er sprake is van informatie over volwassenenproblematiek die invloed heeft op de veiligheid en ontwikkeling van kinderen. De bij het onderzoek betrokken instanties geven aan dat de GGZ nauwelijks met hen contact zoekt als zij een ouder in behandeling heeft.

Partijen die een signaal hebben gemeld, willen van de duidende instantie horen welke actie is ondernomen of welke hulp is ingezet. Zo kan de signalerende partij daar bij vervolcontacten met het gezin rekening mee kan houden. Deze terugkoppeling vindt niet altijd plaats door de duidende instanties. Daarbij hangt het niet alleen af van de organisatie, maar ook van de individuele professional, of, en zo ja, hoe uitgebreid wordt teruggekoppeld.

Ouders en jeugdigen worden door de duidende instanties door middel van gesprekken betrokken bij het besluit tot de inzet van passende hulp. Professionals van het Sociaal Team Houten gebruiken daarbij de methodiek van Signs of Safety.

4.3 Regie en verantwoordelijkheden

Het beleid van de gemeente en de duidende instanties is dat de regie bij het gezin / de ouders ligt als dat kan. Zijn de ouders daar niet toe in staat, dan voert het Sociaal Team Houten de regie. Bij drang ligt de regie eveneens bij het Sociaal Team Houten. Wanneer er sprake is van dwang, dan ligt de regie bij SAVE. Hierover zijn concrete afspraken gemaakt tussen SAVE en het sociaal team.

Voor de signalerende partijen is in de praktijk meestal niet duidelijk wie de regie voert en toezicht houdt op de veiligheid tijdens de toeleiding naar passende hulp. Dit wordt door hen als een gemis ervaren. Vooral als zij het signaal hebben gemeld of bijvoorbeeld door het leveren van informatie, betrokken zijn geweest bij de casus.

In dossiers is meestal niet te vinden wie de regisseur is, omdat deze niet bekend is. Hierdoor kan bij ontwikkelingen in de casus voor betrokkenen onduidelijk zijn wie de regie voert en wie zij dus spoedig dienen te benaderen bij complexe of risicovolle situaties.

Uit dossiers wordt niet duidelijk of ouders zelf de regie voeren, hierover zijn geen afspraken met de ouders te vinden. Ook wordt uit de dossiers niet helder welke acties de ouders eventueel dienen te ondernemen bij het voeren van eigen regie. Er zijn ook geen inschattingen zichtbaar of ouders voldoende in staat zijn om zelf regie te voeren.

Het uitgangspunt van één gezin één plan zoals is beschreven in het beleid van de gemeente wordt in de praktijk niet aangetroffen. Dat betekent dat een totaalbeeld over de hulp aan het gezin bij betrokkenheid van meerdere hulpverlenende instanties ontbreekt en dat de hulp aan de gezinsleden niet goed op elkaar kan zijn afgestemd. Het risico hiervan is dat de hulp niet in samenhang wordt aangeboden als elke instantie zijn eigen hulpverleningsplan uitvoert.

4.4 Conclusie

De duidende instanties betrekken andere partijen uit het sociaal domein om informatie in te winnen en zodoende een signaal goed te kunnen verklaren. De informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de jeugdhulp en de jeugdgezondheidszorg is beperkt van aard. Het voeren van regie bij casussen waarbij meerdere hulpverlenende instanties betrokken zijn vraagt om verdere ontwikkeling wat betreft taken en verantwoordelijkheden. Goede informatie uitwisseling, een terugkoppeling van de duiders aan de signaleerders, duidelijkheid over de regievoering en goede dossiervorming over deze punten zijn belangrijk om tijdig passende hulp te kunnen bieden.

5. Eindconclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt de eindconclusie en aanbevelingen weergegeven voor de gemeente Houten en de signaleerders en duiders waardoor de kwaliteit van het jeugdhulpstelsel verder kan verbeteren.

5.1 Eindconclusie

De inspecties hebben gekeken in hoeverre partijen uit het sociaal domein jeugdigen met een risico op onveiligheid tijdig signaleren en signalen doorgeven aan instanties die deze kunnen duiden. Daarnaast hebben de inspecties gekeken in hoeverre de instanties die de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp kunnen organiseren de signalen duiden en indien nodig toegang tot passende hulp realiseren.

De inspecties concluderen dat door de gemeente Houten en de partijen in het sociaal domein veel gedaan is om onveiligheid bij jeugdigen zo goed mogelijk te signaleren en er voor te zorgen dat deze signalen in de praktijk worden opgepakt en indien nodig leiden tot passende hulp.

Er is aandacht bij signaleerders voor situaties van onveiligheid bij kinderen. Signaleerders zijn bereid om te melden, maar zij ervaren nog wel moeilijkheden bij de stappen die zij moeten ondernemen om tot een melding te komen.

De hulp van het Sociaal Team, SAVE en Veilig Thuis voor wat betreft het werken met risicovolle casussen op de scheidslijn tussen vrijwillig, drang en dwang, wordt in samenhang uitgevoerd. Verdere verbetering is mogelijk op het terrein van samenwerking met onder andere de gezondheidszorg en op het gebied van de invulling van de regievoering.

In de loop van 2015 hebben de partijen in het nieuwe jeugdhulpstelsel steeds meer ervaring opgedaan met het behandelen van signalen en het op basis daarvan eventueel doorgeleiden van jeugdigen naar de juiste zorg en ondersteuning. Het is de inspecties duidelijk dat het stelsel in Houten in ontwikkeling is. Ook tijdens het onderzoek is de ontwikkeling doorgegaan en is door instanties gewerkt aan verdere verbeteringen.

5.2 Aanbevelingen

Zoals uit de conclusies is gebleken, zijn een aantal punten nog voor verbetering vatbaar. Hieronder worden de belangrijkste verbeterpunten kort weergegeven.

1. De signaleerders letten voornamelijk op concreet waarneembare kindsignalen en missen daardoor mogelijk signalen over problematieken die bij ouders liggen maar wel gevolgen hebben voor de veiligheid van kinderen. Dit leidt tot het risico dat een onveilige situatie van jeugdigen niet of pas opgemerkt wordt als er kindsignalen zichtbaar worden. Om dit te voorkomen dienen signalerende instanties zoals scholen en kinderdagverblijven er voor te zorgen dat hun professionals bijvoorbeeld door middel van (bij)scholing over voldoende deskundigheid beschikken om ook onveilige situaties bij jeugdigen te herkennen en op te pakken als er alleen nog sprake is van problemen bij de ouders.

2. Voor alle partijen in het sociaal domein is het van belang dat zij een meldcode Kinder mishandeling en Huiselijk geweld vaststellen en deze ook gebruiken. De partijen op het terrein van gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en justitie zijn dat ook wettelijk verplicht. Voor partijen in het sociaal domein die niet onder deze wettelijke verplichting vallen, zoals partijen op het terrein van werk en inkomen, is het nuttig om ook een met de meldcode overeenkomend stappenplan op te stellen, aangezien dit hun professionals ondersteunt als die een signaal van onveiligheid bij jeugdigen waarnemen. Deze werkwijze draagt bij aan het delen van signalen met collega's, het voeren van gesprekken met ouders en het melden van signalen. Hiervoor is het wel nodig dat professionals van signalerende instanties geschoold worden in het gebruik van de meldcode. De gemeente kan het vaststellen en gebruiken van een meldcode of stappenplan door de partijen in het sociaal domein stimuleren en op die manier bijdragen aan het verminderen van handelingsverlegenheid bij professionals.

3. De duidende instanties zoals het sociaal team en Save dienen meer gebruik te maken van informatie die beschikbaar is bij de (jeugd)(geestelijke) gezondheidszorg. Het gebruik van deze informatie is van belang, zodat duidende instanties een besluit nemen op basis van de aanwezige kennis in de keten van hulpinstanties en daardoor beter passende hulp kunnen inzetten.
Ook dienen de duidende instanties terug te koppelen aan degenen die bij de casus zijn betrokken over hun ondernomen acties en de inzet van hulp.
Om er voor te zorgen dat duidelijk is welke organisaties betrokken zijn bij een jeugdige is het van belang dat alle partijen van scholen tot schuldhulpverlening registreren in de Verwijsindex risicojongeren (VIR). De gemeente kan het gebruik van de VIR bevorderen.

4. De duidende instanties zoals het Sociaal Team en SAVE dienen verdere invulling te geven aan de uitvoering van de regiefunctie. Door de regierol in goede samenwerking met jeugdigen, gezinnen en hulpverlenende instanties in te vullen, kan de regievoerder zorgen voor samenhang en continuïteit in de jeugdhulp als meerdere hulpverlenende instanties betrokken zijn. Het is een belangrijke taak van de gemeente om er op toe te zien dat het gemeentelijk beleid in de praktijk wordt toegepast. Dit geldt ondermeer voor de door haar vastgelegde uitgangspunten van goede regievoering zoals één gezin, één plan. De gemeente kan hiertoe de partijen in het sociaal domein bij elkaar brengen en met hen afspraken maken over de invulling van de regierol.
Als ouders zelf regie voeren dienen daar afspraken met hen over gemaakt te worden, die voor iedereen duidelijk zijn.

De inspecties verwachten dat de bovengenoemde verbeterpunten worden opgepakt door de partijen werkzaam in het sociaal domein en dat de gemeente Houten hierin de nodige ondersteuning zal bieden.

De inspecties zullen de ontwikkelingen in Houten volgen en verzoeken de gemeente om begin 2017 te presenteren op welke wijze met de aanbevelingen is omgegaan en inzicht te geven in de mate waarin de verbeterpunten zijn gerealiseerd.

Bijlage 1: Toezichtkader 'Stelseltoezicht Jeugd'

Thema	Criteria <i>Wanneer is het goed?</i>	Indicatoren <i>Waarom kun je dat zien?</i>	Ratio <i>Waarom is dit belangrijk?</i>	Operationalisering Toegang 2015 <i>Wat verstaan we voor het signaleren van onveiligheid onder deze indicator. (alleen ingevuld als indicator uitleg vraagt)</i>
Jeugdigen in beeld	Als jeugdigen en gezinnen zorg en/of ondersteuning nodig hebben, wordt dit signaleerd.	<ul style="list-style-type: none"> - Er is zicht op de doelgroep. - De toegang tot zorg en ondersteuning is laagdrempelig. - Er wordt gekeken naar de draagkracht en risico's in het gehele gezin en het sociale netwerk. 	<p>Om preventie, vroegsignalering en effectieve zorg en ondersteuning mogelijk te maken is kennis nodig van de doelgroep in zijn algemeenheid en specifiek van de risico's en draagkracht van een gezin.</p> <p>Jeugdigen en gezinnen die zelf hulp zoeken moeten tijdig een professional vinden die met hen meedenkt.</p>	<p>De betrokken netwerkpartners beschikken over expertise van (on)veiligheid welke laagdrempelig kan worden ingezet. Expertise houdt in dat er kennis is van de kenmerken van jeugdigen en gezinnen die mogelijk onveilig zijn, van onveilige situaties voor jeugdigen en gezinnen en hoe er gehandeld moet worden in het geval van signalen van onveilige situaties (bijvoorbeeld door de implementatie van de meldcode, de inzet van aandachtsfunctionarissen veiligheid, richtlijnen en protocollen veiligheid zoals het politieprotocol, rol van gedragswetenschapper in teams, etc). Scholing richt zich op het borgen van veiligheid van jeugdigen en gezinnen.</p> <p>De betrokken netwerkpartners zorgen dat jeugdigen en gezinnen zelf gemakkelijk en laagdrempelig hulp kunnen krijgen als zij in onveilige situaties (dreigen te) verkeren.</p>
	Jeugdigen/gezinnen die zorg en ondersteuning nodig hebben, worden adequaat naar zorg en ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - Het bepalen van de zorg en ondersteuningsbehoefte gebeurt in interactie met de jeugdige/het gezin. Waar nodig worden andere partijen betrokken. - De afweging voor en de prioritering van de inzet 	Een adequate toeleiding is van belang voor het krijgen van passende zorg en ondersteuning. Als de toeleiding niet passend plaatsvindt, is dit een risico voor stagnatie en eventueel verergering van de problematiek. Om maatwerk te kunnen leveren is het belangrijk dat er integraal naar de zorg en ondersteuningsbehoefte wordt gekeken en dat er wordt gekeken welk aanbod daarbij past. Hiervoor	De betrokken netwerkpartners weten waar ze terecht kunnen voor advies en consultatie. Ze zijn op de hoogte van elkaars aanbod, weten elkaar te vinden en kunnen laten zien dat zij elkaar opzoeken, met elkaar overleggen en tot afspraken komen om de veiligheid van jeugdigen/gezinnen te borgen. Alle betrokken partijen inclusief de jeugdige en het gezin worden hierbij betrokken.

Thema	Criteria <i>Wanneer is het goed?</i>	Indicatoren <i>Waarom kun je dat zien?</i>	Ratio <i>Waarom is dit belangrijk?</i>	Operationalisering Toegang 2015 <i>Wat verstaan we voor het signaleren van onveiligheid onder deze indicator. (alleen ingevuld als indicator uitleg vraagt)</i>
	toegeleid.	van zorg en ondersteuning wordt gebaseerd op de problematiek van het gehele gezin. - Stagnaties in de toeleiding worden gesignaleerd en waar mogelijk verholpen of er wordt een passend alternatief ingezet.	is kennis van het beschikbare aanbod onontbeerlijk.	<p>Het is belangrijk dat er een goede aansluiting is tussen het signaleren van risico's op onveiligheid en de start van zorg en ondersteuning. De zorg en ondersteuning moet zo snel mogelijk leiden tot een veilige situatie voor de jeugdige en het gezin. De prioritering is daarop afgestemd. Met de inzet van zorg en ondersteuning wordt rekening gehouden met het gehele gezin.</p> <p>Mochten er stagnaties voorkomen (bijvoorbeeld ouders/jongere willen niet meewerken, de juiste hulp is niet beschikbaar, er zijn wachtlijsten) dan wordt naar alternatieve zorg en ondersteuning gezocht om de situatie van de jeugdige in het gezin veilig te maken. Indien nodig wordt gedwongen zorg en ondersteuning ingezet.</p>
	De veiligheid van jeugdigen/gezinnen in de signalering en toeleiding naar zorg en ondersteuning is geborgd.	<ul style="list-style-type: none"> - Risico's en signalen met betrekking tot de veiligheid van jeugdigen/gezinnen worden systematisch ingeschat. - In het belang van de veiligheid van de jeugdige/het gezin worden signalen gedeeld. - Signalen van zorgmijding komen zo snel mogelijk in beeld. - In het belang van de veiligheid van de jeugdige is duidelijk wie 	<p>Jeugdigen en gezinnen hebben er belang bij dat signalen in een zo vroeg mogelijk stadium worden gezien en waar nodig worden gedeeld. Delen van signalen vereist de toestemming van de jeugdige/het gezin tenzij het om een veiligheidsrisico gaat. De veronderstelling is dat als signalen integraal worden bekeken, de behoefte aan de zorg en ondersteuning beter kan worden ingeschat.</p> <p>Om de veiligheid van jeugdigen te borgen worden jeugdigen en gezinnen niet losgelaten tot de zorg en ondersteuning is gestart en wordt waar nodig een risicoanalyse uitgevoerd. Zorgmijders zijn</p>	<p>Er wordt een instrument gebruikt om risico's systematisch in te schatten (het instrument heeft een vast format en een vaste inhoud en wordt bij ieder kind op dezelfde manier gebruikt). Hiermee wordt de veiligheid van de leefsituatie ingeschat en beoordeeld.</p> <p>Het inzetten van deskundigheid omtrent (on)veiligheid is hierbij van belang (collegiale consultatie).</p>

Thema	Criteria <i>Wanneer is het goed?</i>	Indicatoren <i>Waarom kun je dat zien?</i>	Ratio <i>Waarom is dit belangrijk?</i>	Operationalisering Toegang 2015 <i>Wat verstaan we voor het signaleren van onveiligheid onder deze indicator. (alleen ingevuld als indicator uitleg vraagt)</i>
		betrokken blijft bij de jeugdige/het gezin tijdens de toeleiding	hierbij een specifieke aandachtsgroep.	<p>De betrokken netwerkpartners zijn gericht op het creëren van een veilige situatie voor de jeugdige (in het gezin) en het wegnemen van risico's.</p> <p>Signalen van (risico's op) onveiligheid worden altijd (met toestemming) gedeeld met relevante netwerkpartners en indien nodig gemeld (met of zonder toestemming) bij een partij die signalen kan duiden. Het is voor alle partijen helder hoe en met wie signalen moeten worden gedeeld. Een belangrijk aspect van het delen van signalen is dat diegene die de (risico's op een) onveilige situatie heeft gesignaleerd een terugkoppeling krijgt van de verdere acties die worden ondernomen om de veiligheid van de jeugdige/het gezin te borgen.</p> <p>De verwijsindex risicojongeren (VIR) is een instrument om te delen welke organisaties betrokken zijn. Dit instrument werkt alleen als hij door alle betrokkenen goed wordt ingevuld.</p> <p>Het is helder wie tijdens de toeleiding naar zorg en ondersteuning verantwoordelijk is om de veiligheid van de jeugdige/het gezin in de gaten te houden.</p>

Thema	Criteria <i>Wanneer is het goed?</i>	Indicatoren <i>Waarom kun je dat zien?</i>	Ratio <i>Waarom is dit belangrijk?</i>	Operationalisering Toegang 2015 <i>Wat verstaan we voor het signaleren van onveiligheid onder deze indicator. (alleen ingevuld als indicator uitleg vraagt)</i>
Jeugdigen in zorg en ondersteuning	De veiligheid van jeugdigen/gezinnen die zorg en ondersteuning krijgen van netwerkpartners /partijen in het gehele sociaal domein is geborgd.	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer de veiligheid dit vereist wordt informatie gedeeld. - Wanneer de veiligheid dit vereist vindt er een warme overdracht plaats. - Het is duidelijk wanneer de overstap van vrijwillige naar gedwongen zorg en ondersteuning moet worden overwogen en dit wordt tijdig ingezet. - Tijdens de zorg en ondersteuning aan ouders wordt de veiligheid van jeugdige(n) in het oog gehouden. - Indien jeugdigen onveilig zijn worden maatregelen genomen om de veiligheid te herstellen. 	<p>Gedurende de loop van de zorg en ondersteuning is het van belang dat de veiligheid van jeugdigen/gezinnen is geborgd. Hiertoe is het nodig dat informatie wordt gedeeld, zowel tijdens het verlenen van zorg en ondersteuning als bij overdracht van zorg en ondersteuning. Ook moet het voor de betrokkenen duidelijk zijn wanneer er opgeschaald moet worden naar dwang en drang.</p> <p>Specifieke aandacht wordt gevraagd voor de volwassenenzorg. Problemen van ouders kunnen risico's met zich meebrengen voor jeugdigen, het is daarom van belang dat zorg en ondersteuning aan ouders oog heeft voor de veiligheid van jeugdigen.</p>	<p>Een warme overdracht (volledig en tijdig) bij zorg aan jeugdigen of volwassenen met kinderen heeft als doel om zorgen over (risico's op) onveiligheid van jeugdigen te delen en om afspraken te maken over verantwoordelijkheden.</p> <p>Om veiligheid van jeugdigen en gezinnen te borgen is expertise van gedwongen zorg en ondersteuning beschikbaar en wordt deze tijdig ingezet. De betrokken netwerkpartners weten hoe er bij (risico's op een) onveilige situatie opgeschaald kan worden. Dit houdt in dat er duidelijke stappen zijn die genomen kunnen worden waardoor de veiligheid van kinderen geborgd is.</p> <p>Juist bij het onderwerp signaleren is het van belang dat bij hulp en ondersteuning aan ouders, door alle netwerkpartners in het sociaal domein, oog is voor veiligheid van kinderen. Met de kindcheck wordt bekeken of er kinderen in het gezin zijn en of deze kinderen veilig zijn. Voor het uitvoeren van de kindcheck hebben betrokken netwerkpartners instructies nodig. Als er op basis van de kindcheck blijkt dat er zorgen zijn over de veiligheid van kinderen worden de juiste stappen ondernomen (bijvoorbeeld gebruik van meldcode of andere toereikende methode).</p>

Bijlage 2: Overzicht van betrokken organisaties

De inspecties hebben gezocht naar partijen in het brede sociaal domein met een belangrijke rol in het signaleren van risico's op onveiligheid en partijen uit het jeugddomein die de toegang tot jeugdhulp verzorgen. De uiteindelijke keuze van organisaties is gemaakt op basis van een beleidsanalyse, interview met een beleidsmedewerker en dossieronderzoek. Betrokken organisaties in het onderzoek zijn:

- GGD Regio Utrecht
- Kinderopvang Partou
- Medisch Centrum Leebrug
- Het omgangshuis Houten
- Politie
- Save
- Sociaal team Houten
- Stichting Openbaar Onderwijs Houten
- Stichting Peuterschool Houten
- Stichting Samenwerkend Voortgezet Onderwijs Houten/ Nieuwegein
- Van Houten & Co
- Veilig Thuis
- Vitras jeugdgezondheidszorg (Is per 1-1-2016 overgegaan naar GGD regio Utrecht)
- WIL (Schuldhelpverlening en uitkeringsverstrekking)

